

Fylkesbiblioteksjefenes kollegiemøte fra lunsj til lunsj

Scandic hotell Asker 20.-21.okt 2015

Tirsdag 20.okt:

Velkommen ved Unni. Meldt forfall fra Oppland, Oslo, Sør-Trøndelag og Finnmark
Innkalling ok
Dagsorden ok
Referent: Kristin Storvig

1. Bibliotekstrategien:

- *Hva innebærer det at fylkesbiblioteket skal ta spesielt ansvar for små og mellomstore bibliotek versus store bibliotek? Innledning v/Heidi Hovemoen, Akershus før diskusjon:*
- *Hvordan følger vi opp strategien i fellesskap?*
- *Hva er viktigst i strategien sett fra vårt ståsted?*
- *Hva er kollegiets rolle i forhold til NBs strategiske råd?*

Heidi pekte i sin innledning spesielt på formuleringer i strategien som antyder at fylkesbibliotekene skal ta spesielt ansvar for små og mellomstore bibliotek, og stilte spørsmål med hva som ligger i dette: Skal vi endre måten vi jobber på? Hvem er det vi skal være relevante for i framtida?

Helhetlig tenkning tilstrebes i dag, og det virker både utviklende og utjevnende. Samtidig oppleves et politisk ønske om å satse på de store i Akershus.

Diskusjonen i kollegiet handlet om

- Bibliotekstrategien generelt og utlysningen av arenautviklingsmidler spesielt.
- Det er positivt at fylkesbibliotekets rolle synliggjøres i strategien, den legitimerer den måten vi jobber på
- Det er kunstig og uheldig å skulle skille ut de store bibliotekene i regional og nasjonal bibliotekutvikling
- Det er ikke alltid en sammenheng mellom bibliotekstørrelse og bibliotekutvikling
- Utviklingsarbeid og drift som fylkesbiblioteket har/tar ansvar for er også nødvendig og relevant for de store bibliotekene
- Vi vil unngå utvikling av A- og B-lag
- De store bibliotekene er viktige i våre faglige nettverk, dette kan vi gjerne synliggjøre.
- De store kan ha nytte av utviklingsarbeid som utføres av mindre bibliotek, det går begge veier.
- Skille mellom råd som er gitt i forbindelse med utlysningen av arenamidler og det Nasjonalbiblioteket generelt tenker om fylkesbibliotekets arbeid i nettverk av store og små bibliotek.
- Hvordan forholder Nasjonalbiblioteket seg til dugnader og store samarbeidsprosjekt som får nasjonalt omfang, som Webløft?
- Hva slags beregning legges til grunn når Nasjonalbiblioteket gir tilskudd i forhold til innbyggertall? Et visst antall kr. fra første innbygger, eller en minste grunnsum som utgangspunkt?

- Krav til forankring av søknader i lokalt planverk – NB har gitt signal om at dette ikke håndheves strengt denne gangen, men kan bli viktigere i senere runder – dette signalet kan fylkesbibliotekene bruke strategisk for å motivere kommunene til å prioritere bibliotekplanlegging.
- Det virker som om NB har gitt noe ulike signal om hva som vektlegges ved vurderingene av søknadene, eller det har i hvert fall blitt grunnlag for ulike tolkninger fra fylke til fylke.

Konklusjon:

- Hvert fylke oppfordres til å ta en analyse når tildelingen foreligger. Vi samler erfaringene og drøfter disse med NB. Hva har vi gjort? Hvilke svar fikk vi på spørsmål til NB? Hvilke råd ga vi? Hva ble resultatet? Vi kan bruke anledningen til å løfte spørsmålet om e resultatet ville blitt det samme om fylkene fikk pengene og fordelte dem.
- Vi skal stille krav til hvilken informasjon som gis fra Nasjonalbiblioteket. Uklar informasjon som gir rom for ulike tolkninger og misforståelser kan svekke fylkesbibliotekenes troverdighet.
- Synliggjøre fylkesbibliotekenes helhetlige jobbing i biblioteknettverket, og vise hva dette gir av resultater for både små, mellomstore og store bibliotek.
- Samarbeide om å styrke fylkesbibliotekenes arbeid overfor kommunene når det gjelder bibliotekplanlegging og kobling av bibliotekstrategiene til lokale planverk for øvrig.

2. Fjernlån

- *Resultatene fra fjernlånsundersøkelsen vår. Låneveier, nye retningslinjer / evt. forskrift, digitale ressurser, biblioteksøk og transportordning. Innledning v /Ruth Ørnholt, Hordaland og Birgit Larsen, Troms*
- *Orientering om Christin v/Karianne Aam*
- *Hvordan kan vi medvirke til å skape bærekraftige løsninger?*

Ruth innledet om fjernlånsundersøkelsen, og delte ut presentasjonen som ble brukt under fjernlånskonferansen 2.10. Hun pekte spesielt på:

- 87% svarer at studie- og pensumlitteratur er det som det bestilles mest av. Dette svaret er interessant å se på i forhold til bibliotekstrategiens utsagn om folkebibliotekenes beskjedne behov for tilgang til digital fag- og forskningslitteratur. Dette er en motsetning vi bør forfølge. Vi bør kunne vise til statistikk som viser i hvor stor grad studie- og pensumlitteratur bestilles.
- 61 % svarer at de låner ut det som er inne av ny litteratur til bibliotek som har venteliste. De store bibliotekene med lange ventelister har mulighet til å bruke nettverket rundt seg, og låne fra små bibliotek når det er hensiktsmessig. Hvordan tenkes det i store bibliotek som legger inn restriksjoner – hvordan ser de sin rolle i nettverket? (Hvordan dokumenteres belastningen – forholdet mellom innlån og utlån? Og fjernlånets størrelse i forhold til totalt utlån?)
- Det nye Biblioteksøket vil ikke gi anledning til restriksjoner som det vi ser ved enkelte bibliotek i dag, ifølge Nasjonalbiblioteket.
- Retningslinjene for fjernlån. Nasjonalbiblioteket signaliserte på fjernlånskonferansen at de ikke opplever behov for å endre retningslinjene. Hvis det skal gjøre må det tas initiativ fra oss.

Birgit vektla folkebibliotekenes ansvar for å bidra til kunnskap i sine lokalsamfunn. Allmenn tilgang til kunnskapsressurser er en demokratisk rettighet, og en viktig del av tilretteleggingen for livslang læring. Digitale ressurser er en del av dette – CRISTin er en sentral offentlig aktør i dette. Lånesamarbeidet er ryggraden i et velfungerende biblioteksystem, sier bibliotekstrategien – hva med digitale ressurser?

Fjernlånsundersøkelsen viser at det er pensumlitteratur, ny faglitteratur, e-bøker, særskilte fag og emner, andre digitale ressurser og utenlandske bøker bibliotekene ønsker å få bedre tilgang til via innlån (i tillegg til lydbøker og film). Dette er et soleklart resultat av undersøkelsen og i konflikt med bibliotekstrategien når den sier at det ikke er vist til stor etterspørsel etterdigitalt materiale fra folkebibliotek som ikke kan dekkes innenfor gjeldende avtale. Fylkesbibliotekene må fortsatt tenke samlingsutvikling - vi må vise årvåkenhet i forhold til den delen av litteraturen som er vanskelig å få tak i. Hva betyr det når fagbibliotekenes statistikk viser 50 % økning i nedlastning av filer fra lisensierte baser, og samtidig nedgang i utlån (fjernlån?) av fysiske medier? Det materialet som brukes mest innenfor høgskoler og universitet er ikke tilgjengelig for verken søk eller nedlastning fra folkebibliotek – dette er en betydelig svekkelse av allmennhetens tilgang i forhold til når fysisk materiale var dominerende i fag- og forskningsbibliotekene.

Birgit konkluderte med at bibliotekstrategien har en betydelig svakhet her:

- Feil diagnose: Det er behov for tilgang til fag- og forskningslitteratur i folkebibliotekene
- Feil medisin: Det holder ikke at fagbibliotekene kan sende digitale ressurser for at folkebibliotekene kan ta utskrift, slik strategien sier.

Karianne om CRISTin: Det ble vist til referatet som er sendt ut fra møter mellom Karianne/Vidar og CRISTin. Det har blitt sett på eksisterende konsortier med tanke på om folkebibliotekene kan inkluderes. Selvstendige avtaler for folkebibliotek er også vurdert. Foreløpig ser kostnadene for store ut i forhold til folkebibliotekenes bruk og betalingsevne. Digitalt fjernlån (=sende pdf av materiale hentet i lisensiert base) er en mulighet som har eksistert i noen avtaler i mange år. Problemet er at verken folkebibliotek eller publikum ikke har søketilgang, slik at en må sende emnebestillinger til fagbibliotek. Det har vært stilt spørsmål om KS sin rolle i denne problematikken, uten at det har gitt resultater.

Open Access – her er det mange muligheter, men stort behov for veiledning og kompetanse i hvordan finne fram i «OA-ressurser». CRISTin kan ikke ta på seg en direkte rolle i dette, men kan henvise til fagmiljøer som kan bidra. Karianne fortalte om kursopplegget de skal gi i Hedmark, med veiledere fra høgskolen, NDLA og NB.

Diskusjonen omfattet også Biblioteksøk og tilrettelegginger som må gjøres lokalt/regionalt (for de som ikke allerede har gjort det). Det varierer fra fylke til fylke om kostnadene kan tas av fylkeskommunene eller om hver enkelt kommune må betale for å gjøre lokale data tilgjengelig i Biblioteksøk.

Konklusjon:

- Det er på dette punktet strategien har sin største svakhet
- Det handler om flere ting enn at forespørslene ikke er der – dette handler om at allmennhetens tilgang er svekket. Det trengs bedre lovverk på dette området.
- Ta problemstillingene med inn i det nye strategiske rådet. Ta initiativ til pådriverrolle overfor departementene. Tenk også på alliansepartnere som kjenner på samme behovet.
- Enighet om uttalelse fra kollegiet om fjernlån og Biblioteksøk til NB. Moment til uttalelsen:

Vi trenger ikke nye retningslinjer nå, men biblioteksøk må legges opp slik at materialet blir kortreis.

Fylkesbibliotekene tar ansvar for opplæring.

Vi viser til fjernlånsundersøkelsen

Det bør ikke være adgang til å ha restriksjoner på utlån fra samlingen (karenstid)

Ønsker mulighet for å søke om støtte til deltagelse i Biblioteksøk (innkjøp av protokoll)

Påpeke svakhetene når det gjelder allmennhetenes tilgang til kunnskapsressurser.

Påpeke svakhetene når det gjelder ansvar for skolebibliotek, fag- og folkebibliotek og samarbeid på tvers av departementene.

3. Skolebibliotek

- *Hvordan jobber vi mot skolebibliotek? Innledning v/Hildegunn Hestnes, Sør-Trøndelag*
- *Diskusjon*

Siri steppet inn for Hildegunn. Det ble innledet med følgende spørsmål fra Sør-Trøndelag:

- Bibliotekstrategien for Sør-Trøndelag omfatter plan for bibliotekopplegg på de ulike trinn i skoleløpet. Strategigruppa ønsker innspill med eksempler på samarbeid om bibliotektilbudet i hele skole- og studieløpet

Siri viste til nettstedene www.skolebibliotek.uia.no og www.informasjonskompetanse.no.

Begge nettstedene har eksempler på bibliotekopplegg som er tilpasset opplæringsplanene på de ulike trinn. Men det er behov for oppdatering, og nye opplegg skal utarbeides i et arbeidsmøte den 18. november. Den 17. november arrangeres seminar for oppfølging av IFLA-trendrapporten – «[Vidunderlige nye verden](#)» (arr. Bibliotekparaplyen).

Videre oppsummerte Siri det nasjonale programmet for skolebibliotekutvikling, 2009-2013. 40 millioner kr. var satt av, i hovedsak til grunnskolen. 210 utviklingsprosjekt ute på skolene ble gjennomført. Det ble vist til sluttrapporten for Skolebibliotekprogrammet og NIFUs evaluering, begge deler ligger [her](#). Konklusjonen fra NIFU viser at resultatene for enkeltskolene som deltok var gode, men forandringene og nytenkingen har ikke i tilstrekkelig grad nådd ut – gjennomsyrrer ikke kommuner, skoler, fylkesmenn, departement. Kompetansetilbudene som ble etablert innenfor den tilgjengelige rammen nådde ut til et svært begrenset antall personer når vi måler mot samla behov på landsbasis.

I diskusjonen ble det vist til mange gode eksempler på strategisk arbeid med skolebibliotekutvikling. Kobling til arbeid for å senke andelen av frafall i videregående skole er sentral. Fra Østfold fikk vi høre om arbeid for å få inn bibliotek i kompetanseplan, kopi av høringsuttalelsen er vedlagt epost fra Anne Berit nå kveld.. I Møre og Romsdal kobles ungdomspanelet inn. Men oppgitthet preger også mye av fylkesbibliotekenes arbeid med skolebibliotek. Spørsmål om ansvar kom opp: Kommunen som skoleeier – fylkesmannen med ansvar for grunnskolen (men tilsynsmyndigheten omfatter ikke spørsmål om skolebibliotek – dette må det evt komme instruks om fra departementet) – fylkeskommunene og vgs – folke- og fylkesbibliotekene ansvar for samarbeid, koordinering og rådgiving – lærerutdanningen – kunnskapsdepartementet. Det ble vist til undersøkelser fra Danmark som dokumenterer publikums bruk av bibliotek i studiesammenheng og sammenhengen mellom fullført utdanning og bibliotekbruk. ([Trond sender link](#))

Konklusjon:

- Fybkoll diskuterte om vi skulle sende henvendelse til kunnskapsdepartementet om utfordringene?
 - Fortsatt løfte problematikken overfor Nasjonalbiblioteket, fylkesmenn og fylkeskommunens utdavn?

Onsdag 21.okt:

4. Kommunereform og regionalreform

- *Hvordan forholder vi oss til det som skjer? Innledning v/Unni Minsås, Vestfold*
- *Diskusjon*

Unni viste til regjeringens tidsplan for Kommunereformen, og Kommunal Rapport sin oversikt over status for kommunene. [Se link](#) og presentasjon fra Unni (ligger i fybkollmappen på google drive). SAS-kommunene som er nærmest sammenslåing har bestemt seg for at bibliotekjenestene, skoler og helsetjenester skal opprettholdes. Bibliotekene må kreve sin plass hvis de skal bli nevnt eller tenkt på i prosessene.

Diskusjon:

Biblioteksamarbeid – spørsmål: Hva skjer med bibliotekjenesten når ledelsen av biblioteket legges til nabokommunen? Gode erfaringer i Vestfold, ikke så gode erfaringer i Rogaland. Ikke noe om kultur i styringsdokumentene for Kommunereformen.

Hva kan fylkesbibliotekene bidra med? Hvordan gå fram når kommunene ikke ønsker at fylkesbiblioteket skal bistå? Eksemplet fra Unni gjaldt kommuner der prosessene er sterkt politisk styrt – de vil ha seg frabedt «innblanding» fra fylkeskommunen.

Eksempel fra Troms: Kontakt med fylkesmenn, sette seg inn i status, være på tilbudssiden. Bibliotek er i hvert fall nevnt i utredningen for Troms og omegn. Har gjennomført møter med kommuner som er inne i samarbeid. I noen tilfeller oppleves det som om en er for tidlig ute, i andre tilfeller er en for seint ute. Fylkesbiblioteket var tidlig ute og oppfordret biblioteksjefene om å være aktive i sine kommuner når det gjelder bibliotekets rolle i en evt. sammenslått kommune. Være aktiv i forhold til skolene. Se på innholdet i Stortingsrpt. Bibliotek bør behandles spesielt – oppfordrer til å se på nye muligheter for bibliotekene, ikke bare satse på å videreføre som før.

Eksempel Rogaland: Har jobbet mye med bevisstgjøring i hele det siste året, både overfor politisk nivå, og overfor kommunene/bibliotekene. De skal være forberedt.

Møre og Romsdal: Tidlig kontakt med fylkeskommunene, tema i regionale møter og biblioteksjefmøter. Har jobbet mye med bevisstgjøring. Har biblioteksamarbeid å bygge på, men ser at evt. kommunesammenslåing ikke nødvendigvis følger de samarbeidsstrukturene som i dag er på tvers av fylkene. Biblioteksjefene er mer bevisst enn mange andre i kommuneadministrasjonene. Godt råd fra Danmark – bygge godt samarbeid i fredstid.

Hva med fylkesbiblioteket ved mulig fylkessammenslåing? Begynne samtaler slik det gjøres i andre deler av fylkeskommunen? Fordele oppgaver etter hva vi er sterkest på er en mulighet. Eksempler på det nære samarbeidet mellom fylkesbibliotekene Aust- og Vest-Agder. Østfold og nabopraten: Ny kultursjef har vært i Akershus, og ville ha med innspill fra fylkesbiblioteket og de andre i Østfold kulturutvikling. Tilbakemelding etter møtet: for første gang var kultur tema! Men fylkesbibliotekene var ikke representert.

Spørsmål om Ruth sin sørvis-punktsmodell – visualisert i GIS.

5. Statuttene for fylkesbiblioteksjefkollegiet

Ruth innleder, delte ut statuttene som ble vedtatt i 2012 og forslag til revisjon 2015. Se også referatet fra Ålesund.

Ønske om å gjenopprette nettsiden for fylkesbiblioteksjefkollegiet. Hvem kan ta vertskapet nå? En mulighet å bruke Webløft? Hva kan vi dele? Eksempler på hvordan vi jobber i fylkeskommunene. Viser felles dokumenter, høringer, møter og vedtak i kollegiet. Vise fylkesbibliotekenes aktivitet med høsting av nyheter fra twitter og facebook. Statuttene vedtatt med foreslåtte endringer.

6. Ny fellessamling for fylkesbibliotekene?

Neste fylkesbiblioteksamling i Nord-Trøndelag våren 2017. Lære av Tromsø. (Annenhvert år, unngå landsmøte).

Halmstadkonferansen i Bergen 12.-14. juni. Forslag om å legge opp til fybsjefmøte med svenskene.

7. Eventuelt

Påminnelse om Leserservis sin konferanse 1.-2. juni.

10. juni åpning Norges poesihovedstad, Larvik, med poesipark og poesifestival (10. -12. juni).

Spørsmål fra Nord-Trøndelag om Bibliotektransporten: Er det mulig å be om åpenhet når det gjelder avtalene som Biblioteksentralen og Nasjonalbiblioteket har med Norsk Bibliotektransport? Vi opplever usikkerhet om hvorvidt kostnadene for transport av kulturfondbøker og materiale fra Nasjonalbiblioteket dekkes av de som har ansvaret, eller om det finansieres via fylkeskommunenes avtaler. Svar fra Ruth som styreleder: Norsk bibliotektransport er et datterselskap av Biblioteksentralen, og eierandelen økes opp mot 100 % etter hvert. Styret i BS har ofte hatt oppe saker som gjelder kvaliteten og forventninger til Norsk bibliotektransport. Det kan se ut som om kostnadene har blitt senket for flere av fylkeskommunene etter at Biblioteksentralen har blitt eiere.

8. Valg til AU

v/leder av valgkomiteen: Anne Berit Brandvold, Østfold

Ny leder Ruth Ørnholt valgt ved akklamasjon. (ikke på valg, rykker opp, 1 år)

Følgende AU-medlemmer valgt ved akklamasjon:

Birgit Larsen (ny, tidligere vara, 2 år)

Tove Fjerdingstad (ny, 1 år)

Heidi Hovemoen, vara (ny, 2 år)

Unni takkes hjertelig for åtte år som leder – og til sammen ni år i AU.

Ny leder og AU takket for tilliten. Melding om nytt AU sendes biblioteklista. En viktig jobb blir overfor Nasjonalbibliotekets nye strategiske råd. Spørsmål om dialogmøte i desember. Enighet om at vi ønsker oss det – mye på gang, blant annet ønsket om å evaluere søknadsrunden og tildelingen av arenavtviklingsmidlene.

På direkte spørsmål fra NB etter møtet, oppga den nyvalgte lederen seg selv og Birgit som medlemmer av NBs strategiske råd.

Asker 21.10.2015 Kristin Storvig
rev. 27.11.15 Ruth Ørnholt